

Oponentský posudok

Likvidácia obchodnej spoločnosti

(Habilitačná práca- JUDr. Jana Strémy, PhD.)

I. Aktuálnosť témy

Dôkazom aktuálnosti zvolenej témy je nielen novelizácia Obchodného zákonníka vykonaná v roku 2019, ktorá sa výrazne dotkla právnej úpravy likvidácie obchodných spoločností, ale predovšetkým nepretržitý proces vzniku a zániku obchodných spoločností, ktorého súčasťou je aj fáza likvidácie. Aplikačná prax je konfrontovaná s množstvom problémov, ktoré sa týkajú zrušenia a likvidácie obchodných spoločností, a to možno aj preto, že judikatúra z tejto oblasti nie je veľmi rozšírená, čo je dané predovšetkým právnou úpravou výmazu obchodných spoločností z obchodného registra. Aktuálnosť témy zvýraznila aj právna úprava výmazu obchodných spoločností *ex officio* označovaná ako „čistenie obchodného registra“, ktorú autorka podrobila kritickej analýze.

Na problémy aplikačnej praxe pomerne často reagovala aj právna doktrína i keď nie ucelenou monografiou, ktorá by komplexne spracovala túto problematiku, tak ako to uvádza aj autorka v úvodných častiach habilitačnej práce. Túto medzeru sa podujala vyplniť autorka predloženou habilitačnou prácou.

II. Zvolená metodológia a systematika práce

JUDr. Jana Strémy, PhD je skúsenou autorkou s početnými publikačnými výstupmi, čo sa prejavilo aj na zvolených vedeckých metódach posudzovanej habilitačnej práce a vhodne zvolenej systematike práce. Autorka využíva rozhodujúce základné metódy vedeckej práce, akou je analýza, syntéza, indukcia, dedukcia a v limitovanom rozsahu aj metóda historická. V kombinácii s vykonanou komparáciou vybraných právnych úprav nadobudla komplexný pohľad na skúmané inštitúty.

Uvedené metódy jej umožnili vykonať precíznu analýzu platnej právnej úpravy a formulovanie správnych záverov.

Systematika práce v rozhodujúcej miere kopíruje platnú právnu úpravu v Obchodnom zákonníku. V úvodnej kapitole autorka objasňuje právnu povahu likvidácie s členením na likvidáciu dobrovoľnú a nútenú. Následne sa venuje samotnému procesu likvidácie a dodatočnej likvidácii. Z hľadiska rozsahu jednotlivých častí práce je pomerne rozsiahla časť venovaná likvidátorovi (v takom rozsahu ako celému procesu likvidácie). Autorkinu

pozornosť zaujala aj právna úprava postihu neaktívnych obchodných spoločností i keď v skutočnosti išlo o výmaz obchodných spoločností a teda o ich zánik bez vykonania likvidácie. Nesporne však ide o súvisiacu právnu úpravu, ktorá výrazne zasiahla do právnych pomerov obchodných spoločností ako aj tretích osôb.

V rámci komparácie si autorka vybrala nemeckú právnu úpravu, ktorú môžeme z hľadiska historického považovať už za klasickú, vychádzajúc z určitých väzieb na nemecko-rakúske právne prostredie. To isté je možné povedať o priebežnej komparácii s českou právnu úpravou, ktorá sa prelína celým textom habilitačnej práce. Zaujímavým čitateľským spestrením je komparácia so španielskou právnu úpravou. Autorka svoje úvahy vhodne prepája aj s rekonštrukčnými prácami aktuálnymi v čase vypracovania témy.

Zvolená metodika vedeckého skúmania a systematika práce umožnili autorke formulovať adekvátne závery.

III. Dosiahnutie vytýčených cieľov, výsledky a prínos pre ďalší rozvoj vedy

Cieľom habilitačnej práce, podľa autorky, je hlbšia analýza inštitútu likvidácie obchodnej spoločnosti v kontexte aktuálnej právnej úpravy. Tomuto cieľu zodpovedá aj hlavná hypotéza, ktorou je preverenie dostatočnosti a efektivity dotknutej právnej úpravy. Autorka skúma inštitút likvidácie obchodných spoločností v celom spektre právnej úpravy a súčasne v spojitosti s ekonomickými aspektmi tohto procesu. Pokiaľ sa právna doktrína vyjadrovala k problematike zániku obchodných spoločností, spravidla rozoberala aj ich zrušenie aj ich likvidáciu. Habilitačná práca je dôkazom toho, že pri precíznom skúmaní je možné vytvoriť rozsiahlu prácu len o jednom štádiu procesu zániku obchodnej spoločnosti, ktorým je likvidácia.

Autorka v prvom rade definuje likvidáciu ako deštrukčnú metódu riešenia krízy obchodnej spoločnosti a ako proces vysporiadania vzťahov spoločnosti vedúci k zániku spoločnosti, pričom rozlišuje medzi dobrovoľnou a súdom nariadenou likvidáciou. V tejto súvislosti sa domnievam, že tieto termíny je vhodnejšie používať pri zrušení spoločnosti, pretože likvidácia je v zásade vždy nútená, čo autorka sama uznáva, keď konštatuje, že spoločníci sa nemôžu rozhodnúť o zrušení spoločnosti bez likvidácie (s.34 práce).

Pozitívom posudzovanej habilitačnej práce je vnímanie ekonomických súvislostí podnikateľských aktivít a tým aj ekonomického rozmeru likvidácie. Autorka si uvedomuje ekonomické cykly života podniku, do ktorých patrí aj kríza, ktorá môže vyústiť až do zániku podnikateľského subjektu. V tejto súvislosti sa autorka zaoberá aj právnym režimom krízy. Ako jeden z východiskových problémov, ktorý autorka skúma, je právny status spoločnosti po vstupe do likvidácie a podrobne hodnotí jednotlivé názory vyslovené právnou doktrínou. Autorka zastáva názor, že vstup spoločnosti do likvidácie nemá vplyv na jej právnu subjektivitu a zachováva sa aj jej procesná subjektivita. Zároveň si uvedomuje výrazné zákonné obmedzenie výkonu funkcie likvidátora, ktorý môže robiť právne úkony menom spoločnosti a inú činnosť len v takom rozsahu v akom je to potrebné na výkon likvidácie obchodnej spoločnosti.

Samotný proces likvidácie rozdeľuje na tri fázy, a to prípravnú, realizačnú a záverečnú. I napriek tomu, že nová právna úprava je oveľa podrobnejšia ako predchádzajúca, nenachádzame v nej niektoré základné pravidlá pre likvidáciu spoločnosti. Likvidácia sa

pripodobňuje svojím účelom a priebehom konkurzu, avšak s tým základným rozdielom, že v likvidácii musia byť, (mali by byť) uspokojené všetky pohľadávky veriteľov. *De lege lata*, v porovnaní s konkurzom, vstup spoločnosti do likvidácie v zásade nemá žiadne hmotnoprávne a ani procesnoprávne účinky. Likvidácia teda nebráni začatiu a ani pokračovaniu súdnych konaní, exekučných konaní, výkonu zabezpečovacích práv, plneniu sporných pohľadávok a pod. K väčšine týchto problémov sa autorka vyjadruje a zaujíma k nim svoje stanovisko. Pri absencii právnej úpravy speňažovania majetku likvidátorom ponúka podrobný návod na postup likvidátora pri speňažovaní. V tejto súvislosti je možné s autorkou napr. súhlasiť, že pokiaľ aktuálna právna úprava neurčuje záväzné poradie uspokojovania pohľadávok, likvidátor sa môže odchýliť od časového poradia ich uspokojovania a organizovať ich vysporiadanie tak, aby bolo čo najefektívnejšie a pod.

Veľká časť práce je venovaná osobe likvidátora, výkonu jeho funkcie a zodpovednosti za výkon funkcie. Po podrobnej analýze právneho postavenia likvidátora konštatuje, že likvidátor je podobne ako člen štatutárneho orgánu nositeľom tzv. fiduciárnych povinností, a preto má povinnosť lojality voči spoločnosti, všetkým jej spoločníkom a svoju funkciu je povinný vykonávať s odbornou starostlivosťou.

Právna pozícia správcu v niektorých otázkach výkonu funkcie nie je jednoznačná alebo je problematická. Ako príklad je možné uviesť situáciu, ak je likvidátorom osoba zo zoznamu správcov a tento likvidátor podá návrh na vyhlásenie konkurzu. V takom prípade ho musí konkurzný súd vymenovať za likvidátora v dôsledku čoho sa táto osoba dostáva do dvojjediného postavenia, pretože funkcia likvidátora mu formálne -právne nezaniká. Za problematickú je možné považovať tú časť právnej úpravy, podľa ktorej má len likvidátor ustanovený súdom pri zisťovaní majetku spoločnosti rovnaké oprávnenia ako správca konkurznej podstaty pri zisťovaní majetku úpadcu podľa osobitného zákona. Takéto oprávnenie nemá iný likvidátor i napriek tomu, že obidva „druhy“ likvidátorov majú rovnaké povinnosti a zodpovednosť za výkon funkcie. Na rozdiel od autorky nezastávam názor, že funkcia likvidátora zaniká skončením funkcie, pričom likvidáciu považuje za skončenú rozdelením likvidačného zostatku (s. 69 práce). Ak by tomu tak bolo, stratil by aktívnu vecnú legitímáciu na podanie návrhu na výmaz obchodnej spoločnosti z obchodného registra a neniesol by ani zodpovednosť za jej výmaz, pretože registrový súd nemusí návrhu na výmaz vyhovieť.

Mnohé podnetné závery nachádzame aj v kapitole o dodatočnej likvidácii, pri ktorej autorka rozlišuje dodatočné zistenie majetku po skončení likvidácie ešte pred výmazom spoločnosti z obchodného registra a po výmaze spoločnosti. V rámci dodatočnej likvidácie otvára celé spektrum otázok, ktoré súvisia s resuscitáciou obchodnej spoločnosti po jej výmaze z obchodného registra. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že tvrdenie podľa ktorého návrh na nariadenie dodatočnej likvidácie možno podať v lehote do štyroch rokov od výmazu spoločnosti z obchodného registra nie je formálne právne celkom presné, pretože v zákone nie stanovená žiadna lehota na jeho podanie ale len právne dôsledky nepodania návrhu (s 75). Autorka správne zároveň konštatuje uplynutím tejto lehoty majetkové hodnoty spoločnosti pripadajú do vlastníctva štátu v dôsledku čoho súd nemôže nariadiť dodatočnú likvidáciu pre absenciu hmotnoprávnej podmienky, ktorou je existencia majetku vymazanej spoločnosti.

Za veľmi cenný prínos habilitačnej práce je potrebné považovať kapitolu, ktorá sa zaoberá „dočasnou“ právnou úpravou výmazu neaktívnych obchodných spoločností. I napriek tomu,

že išlo o právnu úpravu, ktorá už stratila účinnosť otvorila mnohé zaujímavé otázky, ktoré precízne mapuje a formuluje cenné závery. Nútený výmaz považujem v princípe za účelný a zásah zákonodarcu za proporcionálny. Nesporne, tak ako to vyjadruje aj autorka, išlo zásah do právnych pomerov spoločnosti, jej spoločníkov a tretích osôb, ak sa to dotklo „aktívnych spoločností. Za mimoriadny prínos tejto časti habilitačnej práce považujem úvahy autorky o právnickej osobe ako nositeľke základných práv a tak k jej „priblíženiu a k pripodobneniu“ k fyzickej osobe.

Vychádzajúc z uvedeného môžem konštatovať, že autorka dosiahla vytýčený cieľ habilitačnej práce a v mnohom ho aj prekročila. Posudzovaná habilitačná práca predstavuje kvalitnú vedeckú prácu, v ktorej sú rozpracované mnohé inštitúty obchodných spoločností aj nad rámec riešenej problematiky. Na výstupoch tejto práce poznať, že ide o pokračovanie doterajšieho vedeckého bádania autorky. V habilitačnej práci spracovala množstvo domácej a zahraničnej literatúry, vrátane judikatúry, na základe ktorej formulovala vlastné závery. Aj kontrola originality osvedčuje autorstvo habilitantky, keď zhoda je 17,31%, pričom len ohľadne troch prác je vykazovaná zhoda tesne nad 1 % a v ostatných pod 1 %.

Predložená habilitačná práca je výrazným prínosom do korporátneho práva a predstavuje vzácnu symbiózu vedeckej práce a práce, ktorá je okamžite využiteľná pre širokú aplikačnú prax. Mnohé závery habilitačnej práce majú svoje využitie aj pre návrhy *de lege ferenda* v nekonečnom procese rekodifikácie súkromného práva.

Na základe uvedeného odporúčam prijať habilitačnú prácu na obhajobu a v prípade úspešnej obhajoby udeliť JUD. Jane Strémy, PhD.

vedecko- akademickú hodnosť „docent“

Otázka na obhajobu: Je podľa názoru habilitantky potrebný po skončení dodatočnej likvidácie výmaz obchodnej spoločnosti z obchodného registra? Spôsobuje podanie návrhu na dodatočnú likvidáciu prerušenie (spočívanie) štvorročnej lehoty a ak áno, umožňuje to opakované podanie návrhu?